

ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านชาติพันธุ์กูย : กรณีศึกษาหมอพื้นบ้าน 7 ราย ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

อาวุธ หงษ์ศิริ^{*‡}, เพชรน้ำผึ้ง รอดโพธิ์^{*}, ศุภรัตน์ ดวนใหญ่[†], อัจฉรา แก้วน้อย[†]

^{*} สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

[†] สาขาวิชาเภสัชกรรมไทย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

[‡] ผู้รับผิดชอบบทความ : tomawut@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทความรู้ภูมิปัญญาในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาติพันธุ์กูย ตำบลปราสาท อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ คัดเลือกหมอพื้นบ้านที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนและมีประสบการณ์รักษานานกว่า 10 ปี แบบเจาะจงจำนวน 7 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีระยะเวลาศึกษาเดือนมิถุนายน 2561 - มิถุนายน 2562 ผลการวิจัย พบว่า หมอพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 5 คน หมอพื้นบ้านทั้งหมดประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมทำนา หมอพื้นบ้านจัดกลุ่มเป็นหมอพิธีกรรมเป่าคาถา 4 คน หมอล่าพระอินทร์ และหมอล่าแย้ พบหมอพื้นบ้านมีประสบการณ์การรักษานานกว่า 10 ปีขึ้นไป หมอพื้นบ้านมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ได้รับการยอมรับนับถือจากคนในชุมชน โดยมีเหตุผลใจที่สำคัญที่ให้มาเป็นหมอพื้นบ้าน คือคนในครอบครัวหรือบรรพบุรุษเป็นหมอพื้นบ้าน มีความสนใจและมีจิตใจอยากช่วยเหลือผู้อื่น หมอพื้นบ้านนั้นได้รับสืบทอดจากบรรพบุรุษ อาจารย์ และสิ่งเหนือธรรมชาติ กระบวนการการรักษาอาศัยการสังเกตควบคู่กับการซักประวัติและตรวจร่างกาย การรักษาของหมอพิธีกรรมเป่าคาถา โดยการใช้สิมู่นหรือสิมู่นเป่าบริเวณที่มีอาการและใช้สิมู่นไฟในการทำยาพอกและน้ำมันทา หมอล่าพระอินทร์ จะเข้าทรงสื่อสารกับครูอาจารย์หรือผีจระเข้เพื่อทำการรักษา และหมอล่าแย้ให้การดูแลมารดาตั้งครรภ์และหลังคลอด แนะนำใช้สิมู่นไฟรดั้มคั้มบำรุงน้ำมัน คั้มน้ำอาบ และนัดติดตามการรักษาจนผู้ป่วยอาการดีขึ้น ทำให้เป็นทางเลือกและที่พึ่งของชุมชนชาติพันธุ์กูยในด้านสุขภาพ

คำสำคัญ: หมอพื้นบ้าน, ภูมิปัญญา, ชาติพันธุ์กูย, สถานภาพ, บทบาท

Kui Ethnic Traditional Healers' Wisdom: A Case Study of 7 Folk Traditional Healers in Prasath, Huai thab than, Si Sa Ket Province

Arwut Hongsiri^{*‡}, Petnumpung Rodpo^{*}, Supharat Duanyai[†], Atchara Kaewnoi[†]

^{*}Bachelor of Thai Traditional Medicine Science and Technology Bansomdejchaopraya Rajabhat University

[†]Bachelor of Thai Pharmacy Science and Technology Bansomdejchaopraya Rajabhat University

[‡]Corresponding author: tomarwut@gmail.com

Abstract

This research is a qualitative study aimed to study Status and role of Traditional Healer's Wisdom and to study Knowledge Wisdom in treating illness Traditional Healer's of Kui ethnic Traditional Healers' Wisdom: A case study of 7 folk Traditional Healers at Prasah District, Huai Thab Than, Si Sa ket Province. The sample group Specific Selected of 7 and analyzed with descriptive statistics. The results reveal the present of 5 males and 2 females. Career agriculture. Can be divided into 3 groups, Most of them were specialize as orthopedists and Ritual type and Lam phra in and midwife. That experience of treatment more than 10 years. The most folk healers in aged group 60 years or more. Received respect from people in the community. With motive in their family as folk healer and they are interested helping others. In the treatment of traditional knowledge that has been passed down from ancestors. The process of treatment relies on observation History and Physical examination. Most of them were Blown spells bone healing and Ritual type Will communicate with teachers or ghosts for treatment. and Lam phra in and midwife Take care of pregnant mothers as well as give birth to children. Suggestions Use boiled herbs to drink milk. And have a follow-up appointment Treatment until the patient improves Making it an alternative and dependable community Kui ethnic for health

Key words: traditional healer's wisdom, Kui ethnic, status, role

บทนำ

ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านนั้นคู่คนไทยมาแต่ดั้งเดิม เป็นการดูแลรักษาตนเองและครอบครัว เพื่อการมีชีวิตสุขภาพที่ดี โดยการสังเกต ทดลองใช้ประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น ถ่ายทอดความรู้ จนกลายเป็นรากฐานในการปฏิบัติเพื่อดูแลสุขภาพภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ใช้ดูแลสุขภาพที่สำคัญอีกศาสตร์หนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้รูปแบบวิธีการรักษาโรคได้ การแพทย์พื้นบ้านจะมีได้เป็นที่นิยมเท่ากับการแพทย์แผนปัจจุบันแต่ยังมีได้สูญหายไปจากสังคมไทย โดยหมอพื้นบ้านเป็นผู้ที่มีบทบาทในการ

ดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนในชนบทตลอดมา เพราะความสัมพันธ์ระหว่างหมอพื้นบ้านกับชาวบ้านผูกพันด้วยความเชื่อในจิตสำนึกและความศรัทธาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้หมอพื้นบ้านยังคงมีบทบาทต่อสุขภาพของประชาชนมาถึงปัจจุบัน จากการรวบรวมข้อมูลทะเบียนหมอพื้นบ้านที่สำรวจ หมอพื้นบ้านในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการปรับบทบาท รูปแบบและวิธีการรักษา ถือว่าการรักษาเป็นการดูแลช่วยเหลือกันของครอบครัวและเครือญาติ บทบาทในการรักษาลดลงเหลือเพียงกลุ่มอาการโรคบางกลุ่มเท่านั้นและบทบาทการป้องกันโรคของหมอพื้นบ้านลดน้อยลงกว่าในอดีต มีการปรับบทบาท